

prof. dr hab. Stanisław Koziej
Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego

Nowa koncepcja strategiczna NATO a Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego

Sojusz Północnoatlantycki po latach zaniechań i wahań wreszcie przyjął **nową Koncepcję Strategiczną** na szczycie w Lizbonie 19-20 listopada 2010 roku. Już od 11 września 2001 roku, który pokazał ewidentnie nową jakość międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, NATO stało przed koniecznością pracy nad nową strategią. Ale stawianie nowego drogowskazu strategicznego przychodziło z trudem. Rozdźwięki wewnątrzsojusznicze, ujawnione zwłaszcza na tle interwencji irackiej, były istotnym hamulcem. Obawiano się, że poważna debata strategiczna może je jeszcze bardziej nasilić. Dobrze, że wreszcie udało się na tyle zneutralizować różnice interesów, aby bez większego ryzyka przystąpić do prac. Mało tego – efekt tych prac jest nad wyraz pozytywny.

Dobrym rozwiązaniem było powołanie grupy wybitnych ekspertów porządowych, pod kierownictwem Madeleine Albright, do przygotowania merytorycznych podstaw nowej strategii. Rezultaty jej prac dały możliwość Sekretarzowi Generalnemu NATO zaproponowania bardzo konkretnego projektu, odpowiadającego najważniejszym wyzwaniom, przed jakimi stoi obecnie Sojusz. Najkrócej rzecz ujmując, można powiedzieć, że nowa Koncepcja Strategiczna uratowała Sojusz w jego podstawowej funkcji – funkcji obronnej. Zawróciła NATO z drogi ku rozmyciu się w jakiś ponadregionalny system bezpieczeństwa zbiorowego.

Z punktu widzenia Polski jest to szczególnie ważne. Oczywiście, osiągnięcie kompromisowej formuły nowej Kon-

cepcji Strategicznej nie zmienia faktu, że mamy w NATO do czynienia z grupami państw w różnym stopniu zainteresowanymi poszczególnymi zadaniami Sojuszu. To zupełnie naturalne. Teraz najważniejsza będzie operacjonalizacja koncepcji strategicznej, przełożenie jej ogólnych zapisów na konkretne dyrektywy, plany i programy.

Szczególnie korzystne z polskiego punktu widzenia są zapisy wzmacniające Art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, utrzymanie polityki „otwartych drzwi” i jasne określenie, że współpraca z Rosją nie może odbywać się kosztem rezygnacji z kluczowych zasad i wartości wyznawanych przez sojuszników. Istotne jest jednak, aby rozwiązania zaproponowane w Koncepcji znalazły odzwierciedlenie w praktycznych działaniach

NATO. Opracowanie planów ewentualnościowych dla Polski oraz zapowiedź ćwiczeń Sił Odpowiedzi NATO (NRF) w Polsce i państwach bałtyckich w 2013 r. są tu dobrym sygnałem.

Pozytywnie oceniamy zbalansowanie zadań związanych z kolektywną obroną (która wyraźnie została zaliczona do priorytetów NATO) i operacji poza obszarem traktatowym. W naszej ocenie, takie działania choć konieczne nie mogą osłabiać zdolności obronnych Sojuszu.

O tym, czy uda się w praktyce utrzymać zrównoważony charakter NATO zadecyduje realizacja omawianego dokumentu w warunkach strategicznego zmęczenia operacją w Afganistanie, ograniczeń budżetowych spowodowanych przez kryzys finansowy i presji ze strony Rosji na poszczególne kraje europejskie w celu przyznania jej większego znaczenia w systemie bezpieczeństwa na Starym Kontynencie.

Z zadowoleniem przyjmujemy fakt, iż pożądana współpraca z Rosją jest warunkowana zachowaniem zasady przejrzystości, wzajemności i konieczności budowy środków zaufania. Takie podejście jest istotne zarówno we współpracy w dziedzinie obrony przeciwrakietowej, jak i w kwestii procesów rozbrojenowych. W naszej ocenie wszelkie działania rozbrojenowe, dotyczące zarówno środków konwencjonalnych, jak i nuklearnych muszą być rozpatrywane w kontekście zdolności militarnych Rosji.

Z satysfakcją przyjmujemy decyzję szczytu w sprawie obrony przeciwrakietowej. Uważamy, że system taki

wzmocni zdolności obronne NATO, które muszą być gotowe do odparcia potencjalnego zagrożenia rakietowego ze strony państw rozwijających tego typu technologie poza kontrolą społeczności międzynarodowej, a także ze strony podmiotów pozapaństwowych, czyli w sumie – przeciwstawienia się asymetrycznym zagrożeniom rakietowo-nuklearnym. Z punktu widzenia Polski dodatkowo ważnym aspektem połączenia obrony przeciwrakietowej MD z natowskim ALTBMD¹ jest zakotwiczenie USA w europejskim systemie bezpieczeństwa oraz redukcja kosztów. Kooperacja NATO z Rosją w tym obszarze zakłada na obecnym etapie współdziałanie dwóch niezależnych systemów, a nie budowę wspólnego kompleksu, o którego użyciu współdecydowałaby Moskwa.

Polska wyraża satysfakcję i zadowolenie z podjętych w Lizbonie ustaleń co do przyszłości zaangażowania Sojuszu w operację afgańską. NATO oficjalnie potwierdziło w Lizbonie jedyną zasadną w obecnych okolicznościach strategię kontynuacji misji afgańskiej, jaką jest stopniowe przekazywanie odpowiedzialności za bezpieczeństwo w kraju samym Afgańczykom.

Obecność prezydenta Federacji Rosyjskiej Dmitrija Miedwiediewa w Lizbonie należy uznać za otwarcie etapu odbudowy zaufania w relacjach NATO – Rosja po kryzysie spowodowanym agresją na Gruzję w sierpniu 2008 r. Z punktu widzenia Polski najważniejsze jest, że strony zamierzają koncentrować się w tym procesie na działaniach praktycznych (dialog i współpraca stron w zakresie

¹ Ang. *Active Layered Theatre Ballistic Missile Defence*: Wielowarstwowa Obrona Antyrakietowa Teatru Działań.

obrony przeciwrakietowej, stabilizacja Afganistanu, zwalczanie terroryzmu i piractwa) – z uwzględnieniem przejrzystości i wzajemności, a nie na podstawie teoretyczno-prawnych dyskusji o systemie bezpieczeństwa europejskiego.

W najbliższej przyszłości kluczowym polem aktywności NATO będą tzw. nowe zagrożenia. Znalazło to odzwierciedlenie w roli, jaką przyznaje im nowy dokument strategiczny, ale także w utworzeniu w sierpniu 2010 r. w Kwaterze Głównej Sojuszu Wydziału ds. Nowych Wyzwań Bezpieczeństwa. Jeżeli Polska chce utrzymać swoją wysoką pozycję w NATO, powinniśmy szerzej rozwinąć u nas prace koncepcyjne i przystąpić do wdrażania praktycznych rozwiązań prawnych, organizacyjnych, technicznych i infrastrukturalnych odnoszących się do asymetrycznych czynników współczesnego i przyszłego środowiska bezpieczeństwa. Szczególnym na dziś wyzwaniem, którego wagę i charakter obrazuje wymownie ujawnienie dokumentów amerykańskiej dyplomacji przez WikiLeaks, jest niewątpliwie bezpieczeństwo cybernetyczne w ramach szeroko rozumianego bezpieczeństwa informacyjnego.

Mówiąc o operacjonalizacji Koncepcji Strategicznej NATO należy mieć na uwadze nie tylko działania podejmowane w ramach Sojuszu, ale także przedsięwzięcia narodowe służące przygotowaniu warunków do realizacji tej strategii. W Polsce temu celowi powinien służyć uruchamiany po raz pierwszy w naszym kraju **Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego**.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej – zarządzeniem z dnia 24 listopada 2010 roku – nakazał przeprowadzenie Stra-

tegicznego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN). Jest to zadanie wynikające z pkt. 148 obowiązującej obecnie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego z 2007 r., w której czytamy: *We-ryfikacja ustaleń zawartych w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP oraz wypracowanie propozycji jej aktualizacji odbywać się będzie w ramach cyklicznie przeprowadzanych Strategicznych Przeglądów Bezpieczeństwa Narodowego*.

Celem *Przeglądu* jest całościowa ocena stanu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej i sformułowanie wniosków dotyczących strategicznych celów i sposobów działania państwa w dziedzinie bezpieczeństwa oraz przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego. Zgodnie z tym celem zostanie dokonana analiza i ocena Polski jako podmiotu bezpieczeństwa prowadząca do zdefiniowania interesów narodowych i celów strategicznych naszego państwa w dziedzinie bezpieczeństwa. W kontekście tych interesów i celów przeprowadzona zostanie następnie kompleksowa analiza, ocena i prognoza środowiska bezpieczeństwa w ujęciu zewnętrznym i wewnętrznym we wszystkich jego obszarach, militarnym i pozamilitarnym, oraz na poziomie globalnym, regionalnym i krajowym. Rezultatem tego etapu *Przeglądu* powinny być możliwe scenariusze kształtowania się warunków bezpieczeństwa Polski w perspektywie następnych 20 lat. Stosownie do tych scenariuszy w trzeciej fazie *Przeglądu* nastąpi określenie możliwych i pożądaných oraz rekomendowanych strategicznych kierunków i sposobów zapewnienia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

w perspektywie 20 lat (określenie strategii operacyjnej). W czwartym etapie dokonana zostanie ocena i zostaną przedstawione propozycje co do możliwych, pożądanych i rekomendowanych kierunków i sposobów przygotowania (utrzymywania i transformacji) zasobów wydzielanych przez państwo do realizacji strategii operacyjnej (obronnych, ochronnych, społecznych, ekonomicznych), czyli – kierunków i sposobów przygotowywania w perspektywie 20 lat systemu bezpieczeństwa narodowego (określenie strategii preparacyjnej, w tym transformacyjnej w dziedzinie bezpieczeństwa). Prace w poszczególnych czterech etapach *Przeglądu* będą prowadzone i finalizowane kolejno, aczkolwiek z uwzględnieniem koniecznych sprzężeń zwrotnych, odzwierciedlających wzajemne uwarunkowania celów, przesłanek, sposobów i zasobów strategicznych.

Rezultaty *Przeglądu* ujęte zostaną w niejawnym *Raporcie SPBN*, na podstawie którego będzie opracowana i upubliczniona pierwsza w Polsce *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego RP*. Rezultaty SPBN będą mogły służyć jako merytoryczna podstawa do podejmowania decyzji w zakresie bezpieczeństwa narodowego zarówno przez Prezydenta RP (zatwierdzanie i ogłoszenie strategii, polityczno-strategicznej dyrektywy obronnej i strategicznych kierunków rozwoju sił zbrojnych oraz podejmowanie stosownych inicjatyw legislacyjnych w zakresie bezpieczeństwa narodowego), jak i przez administrację rządową, zgodnie z jej właściwościami w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego.

Do przeprowadzenia SPBN Prezydent RP powołał *Komisję Strategicz-*

nego Przeglądu Bezpieczeństwa Narodowego, składającą się z *Zespołów Problemowych*, *Zespołu Doradczo-Konsultacyjnego* oraz *Sztabu Komisji*. W skład *Komisji* weszli zaproszeni do współpracy przedstawiciele instytucji pozarządowych, środowisk akademickich, parlamentarzysty, przedstawiciele struktur rządowych, samorządowych, byli szefowie Biura Bezpieczeństwa Narodowego oraz doradcy Prezydenta i analitycy BBN. Etapowe i końcowe wyniki *Przeglądu* będą sukcesywnie przedkładać do rozpatrzenia Radzie Bezpieczeństwa Narodowego.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej swym autorytetem i rangą urzędu pragnie ponad podziałami zaangażować w proces *Przeglądu* różne środowiska, które w sposób spójny, a jednocześnie szeroki, zaprezentują otwarte spojrzenie na sprawy bezpieczeństwa. *Przegląd* będzie wymagał kompleksowego, ale też innowacyjnego spojrzenia na bezpieczeństwo narodowe. Krytycznego spojrzenia i ewentualnej weryfikacji mogą wymagać sprawy fundamentalne, chociażby w kwestii samego pojęcia bezpieczeństwa, redefinicji interesów narodowych i celów strategicznych, spojrzenia na nowe obszary szans, wyzwań, ryzyk i zagrożeń określających bezpieczeństwo narodowe Polski. Ważne pozostaje, aby w rezultacie zebranych wniosków wypracować spójne i optymalne rozwiązania mogące wnieść wartość dodaną w obszarze bezpieczeństwa narodowego, a sam *Przegląd*, jako pionierskie w warunkach polskich przedsięwzięcie, mógł dobrze służyć decydującym politycznym i strategicznym w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa.